

CONSUELO KANAGA
COPSAR L'ESPERIT

KBr Fundació MAPFRE
Barcelona

CONSUELO KANAGA

COPSAR L'ESPERIT

Seu: KBr Fundación MAPFRE

Dates: Del 15 de febrer al 12 de maig

Comissari: Drew Sawyer

Imatges en alta resolució:

<https://noticias.fundacionmapfre.org/media/2024/02/IMAGENES-DE-PRENSA-KANAGA.zip>

Exposició organitzada pel Brooklyn Museum de Nova York en col·laboració amb Fundación MAPFRE i el San Francisco Museum of Modern Art.

Brooklyn Museum

Comunicació Fundación MAPFRE

Alejandra Fernández

+34 690 04 91 12

alejandra@fundacionmapfre.org

Imatge de la portada:

Consuelo Kanaga

Young Girl in Profile [Noia de perfil], 1948. Còpia a la gelatina de plata virada. 57,9 × 42,7 × 3,8 cm, emmarcada.

Brooklyn Museum, donació de Wallace B. Putnam, de l'Estate of Consuelo Kanaga, 82.65.11.

© Brooklyn Museum.

Consuelo Kanaga: copsar l'esperit repassa per primer cop a Espanya i a Europa el conjunt de la trajectòria d'aquesta fotògrafa estatunidenca. Consuelo Kanaga (1894-1978) està considerada una figura fonamental de la història de la fotografia contemporània tant per la seva contribució al reconeixement de la dona en aquest àmbit com per la intensitat amb què les seves imatges enfronten l'espectador a algunes de les grans qüestions socials del nostre temps, en especial la situació de la població afroamericana als Estats Units.

BIOGRAFIA

Consuelo Delesseps Kanaga va néixer el 15 de maig del 1894 a Astoria (Oregon). Filla d'un advocat interessat en l'agricultura i de l'escriptora professional Mathilda Carolina Hartwing, va ajudar els pares des de molt jove en tasques d'edició, la qual cosa va fer que es decantés pels estudis de periodisme. L'any 1915 va començar a escriure al *San Francisco Chronicle* i tres anys més tard va arribar a ser fotògrafa en plantilla. Va conèixer Imogen Cunningham, Edward Weston i Dorothea Lange al California Camera Club, i es va interessar per la fotografia artística de *Camera Work* gràcies a Alfred Stieglitz. Entre el 1927 i el 1928 va viatjar per Europa i el nord d'Àfrica. Al llarg de la seva vida va viure entre San Francisco i Nova York, es va casar en tres ocasions i va obrir un estudi de retrats per primer cop a San Francisco el 1930. També va participar en el Group f/64 i les seves imatges es van incloure a la primera exposició del col·lectiu al M. H. de Young Memorial Museum de San Francisco el 1932. Kanaga va participar en la política progressista de la Costa Oest i, després de tornar a Nova York el 1935, va entrar a la Photo League el 1938. Edward Steichen va defensar la seva obra i la va incloure en la cèlebre exposició *The Family of Man* [La família de l'home] el 1955. L'any 1974 Kanaga va exposar en solitari a la galeria Lerner-Heller de Nova York, el 1976 va fer una retrospectiva petita però important al Brooklyn Museum i el 1977 va exposar a Wave Hill, al Riverdale novaiorquès. Consuelo Kanaga va morir a la seva casa de Yorktown Heights (Nova York) el 1978. Un any més tard, la seva obra es va incloure a l'exposició de l'International Center of Photography (ICP) *Recollections. Ten women of Photography* [Records. Deu dones de la fotografia] i el 1992 va ser objecte d'una retrospectiva al Brooklyn Museum, que actualment conserva gran part del seu llegat.

CLAUS

El moviment del nou negre.

Com a resposta al racisme imperant, des de finals del segle XIX homes i dones negres van començar a publicar revistes i novel·les a ciutats com San Francisco, Washington o Nova York. Aquesta embranzida literària va ser el precedent del que es coneix com a moviment del nou negre, que va sorgir al Harlem novaiorquès entre el 1920 i el 1930, i també va donar nom a l'antologia més completa sobre aquest renaixement cultural, escrita per Alain Locke i considerada en el seu moment com «el fonament del cànon negre». Durant aquest període no només van florir els artistes de raça negra, sinó que també es va animar els de raça blanca a sumar-se al moviment, en defensa de les llibertats, els drets i la igualtat dels afroamericans mitjançant la cultura.

Kanaga fotoperiodista.

El 1915, amb tan sols vint-i-un anys, Consuelo Kanaga va començar a escriure al *San Francisco Chronicle*, on va aprendre fotografia mentre cobria els encàrrecs, com a manera d'il·lustrar ella mateixa els reportatges que signava: «Per als articles on calien fotografies, acompanyava el fotògraf amb la idea d'ajudar perquè les imatges fossin més interessants», recordaria més endavant. «A l'editor li va agradar el resultat i em va animar a aprendre fotografia des de zero». El 1918 va començar a treballar com a fotògrafa en plantilla del diari i l'any següent va passar a *The Daily News*. Kanaga va ser, sens dubte, una de les primeres dones fotoperiodistes contractades per un diari. La fotògrafa Dorothea Lange, amiga seva, diria més tard: «[Va ser] la primera fotògrafa de premsa que vaig conèixer. Era una persona molt avançada al seu temps».

Kanaga i les dones fotògrafes.

La carrera de Kanaga està especialment entrelaçada amb un cercle sòlid i ampli de dones fotògrafes amb les quals va tenir una relació especial al llarg de les seves cinc dècades de professió. Va ser un gran suport i una confident per a Imogen Cunningham, Louise Dahl-Wolfe, Dorothea Lange, Alma Lavenson, Tina Modotti i Eiko Yamazawa, entre moltes altres, i els va proporcionar consells, companyia i connexions dins del món de l'art. Aquestes dones la van inspirar i ella també els va servir d'inspiració. Tot i que els seus assoliments estan a l'altura dels de les seves companyes, la seva carrera ha rebut molta menys atenció que la de moltes d'elles. Durant la seva vida, Kanaga va dedicar poc temps a l'autopromoció, perquè sempre li va interessar més conrear els vincles afectius amb les persones que més apreciava.

L'EXPOSICIÓ

Consuelo Kanaga: copsar l'esperit repassa sis dècades de treball d'aquesta figura fonamental en la història de la fotografia moderna. Amb aquest nou projecte, Fundació MAPFRE renova el seu compromís per fer conèixer l'obra de diferents dones fotògrafes, ja que, malgrat que l'artista va assolir en vida una gran notorietat, la seva feina resulta encara, sorprenentment, poc coneguda. Aquesta exposició pretén contribuir de manera concloent al reconeixement que l'obra de Consuelo Kanaga mereix sens dubte.

Consuelo Kanaga (Astoria, Oregon, 1894 - Yorktown Heights, Nova York, 1978) va ser una apassionada de la justícia social. El que realment li interessava eren les persones i els seus problemes: la marginació social, la pobresa, l'assetjament racial o la desigualtat, sobretot pel que feia a la població afroamericana dels Estats Units. Aquestes són algunes de les preocupacions fonamentals que l'artista es qüestionava amb la seva feina. Però també va defensar les possibilitats formals i poètiques de la fotografia com a forma artística.

Kanaga, una figura poc convencional, va arribar a exercir el fotoperiodisme professionalment als Estats Units en una data tan primerenca com la dècada del 1910. També va ser una de les poques dones que van mantenir una relació estreta amb els cercles de l'avantguarda, tant a San Francisco, amb el Group f.64, com a Nova York, amb la Photo League. I la seva amistat i el seu suport professional van obrir camí a fotògrafes rellevants. Tanmateix, les desigualtats de gènere i les convencions socials van limitar la seva capacitat per dedicar-se plenament a la tasca artística. Va tenir feines a jornada completa, de manera que practicava el seu art durant els caps de setmana, i en nombroses ocasions va aparcar la carrera per les seves parelles masculines. Aquests són alguns dels motius pels quals la seva obra no és més coneguda en l'actualitat.

L'exposició, organitzada a partir de la col·lecció del Brooklyn Museum, que ha vetllat per l'arxiu de l'artista, recull prop de 180 fotografies i material documental d'arxiu divers, i contextualitza el treball de Consuelo Kanaga alhora que se centra en algunes de les seves imatges més icòniques i en la representació del món afroamericà a la dècada del 1930 mitjançant la fotografia.

Exposició organitzada pel Brooklyn Museum de Nova York en col·laboració amb Fundació MAPFRE i el San Francisco Museum of Modern Art.

Comissariada per Drew Sawyer,

FOTOPERIODISME I CIUTAT

Després de decantar-se pel periodisme, potser per la influència dels pares, Kanaga va començar a escriure el 1915 al *San Francisco Chronicle*, on, animada pel seu editor, va aprendre a fer fotografies per als seus articles. El 1918 va passar a ser fotògrafa oficial en plantilla, fins que l'any següent la van contractar a *The Daily News*, un altre diari de San Francisco.

Entre el 1920 i el 1950 va treballar per a diaris i revistes de Denver i Nova York, copsant escenes de la vida urbana i imatges de la desigualtat econòmica i racial, com es pot apreciar en *La vídua Watson* (1922-1924), fotografia feta quan treballava al diari *New York American* que mostra una dona malalta de tuberculosi al costat del seu fill.

El fotoperiodisme va dur Kanaga a prendre consciència de les possibilitats de la fotografia com a forma artística. Cap al 1918 va entrar al California Camera Club de San Francisco, on va tenir accés no només a una cambra fosca i a equipament fotogràfic, sinó també a llibres i revistes sobre el mitjà. Li van influir en especial la publicació *Camera Work* d'Alfred Stieglitz i els fotògrafs de Nova York i San Francisco, com Arnold Genthe, que copsava en les seves imatges escenes de carrer i l'arquitectura urbana.

Consuelo Kanaga
The Widow Watson [La vídua Watson], 1922-1924. Còpia a la gelatina de plata, 51 × 38,3 × 3,8 cm.
- Brooklyn Museum, donació de Wallace B. Putnam, de l'Estate of Consuelo Kanaga, 82.65.450.
© Brooklyn Museum.

GALERIA DE RETRATS

Primer a San Francisco i més tard a Nova York, Kanaga va començar a fer retrats per aconseguir ingressos addicionals com a complement de la seva feina per a la premsa. Va obrir el seu primer estudi a començaments de la dècada del 1920 i durant la resta de la seva vida es va mantenir econòmicament i va mantenir les seves parelles fotografiant clients adinerats i amics de l'entorn de les avantguardes de San Francisco i Nova York. En conseqüència, el retrat va esdevenir el focus principal de la seva producció creativa. Cal mencionar, a més, que mentre que una gran part de la seva tasca com a fotoperiodista s'ha perdut, el retrat està ben representat entre els negatius i còpies que s'han conservat.

Influïda per Stieglitz, en els seus retrats l'artista experimentava amb la posa, el retall, la il·luminació i la impressió per realçar la capacitat expressiva de les imatges. A més del flaix, feia servir tècniques de cambra fosca com la sobreexposició i la subexposició, que manipulen els temps d'exposició en determinades zones d'una còpia fotogràfica per tal d'accentuar el contrast entre les llums i les ombres i generar un efecte teatral. D'altra banda, Kanaga sovint virava les seves impressions amb metalls com l'or i hi afegia llapis o grafit per ressaltar-ne uns trets determinats.

Consuelo Kanaga
Portrait of a Woman [Retrat d'una dona], c. 1925. Còpia a la gelatina de plata, 51 × 38,3 × 3,8 cm., Brooklyn Museum, donació de Wallace B. Putnam, de l'Estate of Consuelo Kanaga, 82.65.214.
© Brooklyn Museum.

ESTATUNIDENCOS A L'ESTRANGER

Una de les experiències fonamentals per al desenvolupament formatiu de Kanaga va ser la seva estada a Europa i al nord d'Àfrica entre el 1927 i el 1928, gràcies al suport econòmic del mecenes Albert M. Bender. Kanaga va passar gairebé un any viatjant i fent fotografies a França, Alemanya, Itàlia, Hongria i Tunísia. Durant les seves estades a França, Itàlia, Hongria i Tunísia, va fer fotografies, va visitar museus, monuments i esglésies, i també va cercar oportunitats d'aprenentatge pel que feia a les pràctiques fotogràfiques modernes. A Kairuan (Tunísia) va entrar en contacte amb una comunitat d'artistes expatriats i va produir tres àlbums amb fotografies de la ciutat i la seva gent, la qual cosa va consolidar el seu interès per la pràctica del retrat.

Va ser durant aquests viatges que Kanaga va començar a expressar les seves opinions sobre el racisme als Estats Units, que exploraria més a fons mitjançant la fotografia a la dècada del 1930. En una carta datada el 1927 va escriure a Bender: «Estic farta de veure que blancs idiotes maltracten homes i dones de color».

LA FOTOGRAFIA I L'«ESCENA AMERICANA»

A més del retrat, al llarg de la seva carrera Kanaga va practicar diversos gèneres i estils. De la mateixa manera que altres artistes estatunidencs, es va sentir atreta en especial pel que es va conèixer com a «escena americana». Es tractava de representacions naturalistes i descriptives del patrimoni nacional i regional, així com de la vida quotidiana. Kanaga es va centrar sobretot en temes marginals del dia a dia i de la política, des dels treballadors i els afroamericans fins a objectes i edificis habitualment desatesos.

El moviment del nou negre i les representacions de la negritud

Els seus primers retrats de figures afroamericanes s'alineen amb el conegut com a moviment del nou negre, desenvolupat a les dècades del 1920 i el 1930. Els intel·lectuals i els artistes negres van tractar de redefinir i celebrar la identitat afroamericana mitjançant l'autoexpressió cultural, la independència econòmica i les polítiques progressistes, i van advocar a favor de la creació d'imatges inspiradores de la seva comunitat i de la negritud en un moment en què els linxaments i el terror racial es trobaven entre les qüestions legals i ètiques més urgents.

Consuelo Kanaga

Hands [Mans], 1930. Còpia a la gelatina de plata, 58,6 × 73,8 × 3,8 cm- Brooklyn Museum, donació de Wallace B. Putnam, de l'Estate of Consuelo Kanaga, 82.65.2248. © Brooklyn Museum.

En aquest context, les fotografies de Kanaga es poden considerar tota una declaració d'intencions: *Mans* (1930) és la primera imatge que es conserva de l'artista que fa paleses les seves idees antiracistes. També va retratar el cantant Kenneth Spencer, el poeta Langston Hughes i al pintor i ceramista Sargent Johnson, entre altres.

El moviment de la fotografia obrera

Al mateix nivell que el seu interès per la comunitat afroamericana, Kanaga es va centrar en els drets dels treballadors i en el moviment obrer, sorgit a la Unió Soviètica i a Alemanya a la dècada del 1920 i més tard estès per Europa i els Estats Units, sobretot a partir del crac del 29. Després de traslladar-se a Nova York l'any 1935, Kanaga va fer fotografies per a publicacions d'esquerres i es va implicar en la Photo League. En una època marcada per l'intent de fomentar la solidaritat entre els treballadors més enllà de races i sexes, Kanaga es va centrar en les experiències dels afroamericans i dels obrers en particular.

RETRATS D'ARTISTES

Al llarg de les dècades del 1930 i el 1940, Kanaga va fer retrats d'artistes, escriptors, actors i músics. En va conèixer molts gràcies a la seva relació amb diversos clubs i col·lectius fotogràfics, així com durant els seus viatges pels Estats Units i Europa. Les seves imatges mostren fotògrafs com Alfred Stieglitz i W. Eugene Smith, pintors com Milton Avery i Mark Rothko, i dissenyadors com Wharton Esherick.

D'altra banda, la carrera de Kanaga està especialment entrelaçada amb un cercle sòlid i ampli de dones fotògrafes, la relació amb les quals va conrear durant les seves moltes dècades d'activitat creativa. Va ser un gran suport i una confident per a tot un seguit de fotògrafes que, a més, sovint es retrataven les unes a les altres, i entre les quals hi ha Berenice Abbott, Imogen Cunningham, Louise Dahl-Wolfe, Dorothea Lange, Alma Lavenson, Tina Modotti i Eiko Yamazawa.

Consuelo Kanaga *Wharton Esherick*, 1940. Còpia al bromur, 51 × 38,3 × 3,8 cm. Brooklyn Museum, donació de Wallace B. Putnam, de l'Estate of Consuelo Kanaga, 82.65.462. © Brooklyn Museum. (Foto: Brooklyn Museum.)

VIATGES AL SUD DELS ESTATS UNITS

Entre finals de la dècada del 1940 i començaments de la del 1960, Kanaga va fer diversos viatges pel Sud dels Estats Units, on va continuar fotografiant nens i treballadors negres. Durant una estada a Florida va fer una sèrie de fotografies de famílies afroamericanes i jornalers agrícoles que treballaven a zones marjalenques recuperades conegudes com a *mucklands*. Durant aquests viatges, va fer una de les seves fotografies més cèlebres, titulada *Ella és un arbre de vida*, en què apareix una mare estoica amb un fill i una filla, un a cada banda. A més, el 1950 va fotografiar l'artista autodidacta afroamericà William Edmondson juntament amb les seves escultures de pedra tallada.

El 1964, en ple apogeu de la lluita per l'alliberament de la població negra als Estats Units, l'activista i escriptora Barbara Deming va convidar Kanaga a fotografiar la marxa per la pau i la llibertat que va recórrer 4500 quilòmetres entre Quebec, Washington i Guantánamo com a protesta per les accions dels Estats Units a Cuba. Durant la marxa, Deming i altres activistes va ser detinguts per exigir que tots els manifestants poguessin caminar junts per una vorera «només per a blancs». *Prison Notes*, llibre publicat per Deming l'any 1966, inclou fotografies fetes per Kanaga.

Consuelo Kanaga (1894-1978). *She is a Tree of Life* [Ella és un arbre de vida], 1950. Còpia a la gelatina de plata, 57,9 × 42,7 × 3,8 cm . Brooklyn Museum, donació de Wallace B. Putnam, de l'Estate of Consuelo Kanaga, 82.65.2250. © Brooklyn Museum. (Foto: Brooklyn Museum.)

ESTUDIS DE LA NATURA

El 1940, Kanaga i el seu marit, el pintor Wallace Putnam, van adquirir una casa fora de Nova York, a Yorktown Heights, a uns setanta kilòmetres al nord de Manhattan. Hi van anar a viure de manera permanent el 1950 i ella va continuar fent fotografies per a revistes de la llar, perquè s'havia de mantenir ella mateixa i havia de mantenir Putnam. Potser sigui aquest un dels motius pels quals, després d'haver exposat la seva feina a mostres importants durant la dècada del 1940, la seva pràctica artística va decaure a les dues dècades següents. Tanmateix, també es va dedicar a fotografiar l'entorn natural de la seva casa rural i, el 1948, una de les imatges de l'estany que tenien al jardí es va incloure a l'exposició *In and Out of Focus: A Survey of Today's Photography* [Enfocats i desenfocats. Una visió de la fotografia d'avui], presentada al Museum of Modern Art (MoMA) de Nova York.

CATÀLEG

El catàleg que acompanya l'exposició ha estat publicat en català, anglès i castellà per Fundació MAPFRE i el Brooklyn Museum. Inclou un assaig del comissari, Drew Sawyer, i es completa amb textos de Shalon Parker, Ellen Macfarlane i Shana Lopes. El conjunt de la publicació fa un recorregut complet per l'obra i la vida de l'artista.

CONFERÈNCIE

Consuelo Kanaga. Drew Sawyer en conversa amb Jorge Ribalta

Convidats/des KBr proposa un diàleg entre Jorge Ribalta i Drew Sawyer, comissari de la mostra Consuelo Kanaga. Copsar l'esperit, una àmplia retrospectiva que recupera la figura d'aquesta fotògrafa estatunidenca, l'obra de la qual recorre amb mestratge diversos gèneres de la fotografia, pionera del fotoperiodisme femení, i que en general encara no ha estat objecte del reconeixement que mereix.

La conversa es desenvoluparà de manera presencial a l'auditori del KBr Fundació MAPFRE.

La sessió serà retransmesa en línia i estarà posteriorment disponible al web.

Data

14 de febrer de 2024

Hora

19 hores

Enllaç d'inscripció: <https://fundacionmapfre.my.site.com/area/s/login/?language=es&ec=302&startURL=%2Farea%2Fs%2Feventos%3Falias%3Da005p00000c881QEAQ>

ESCOLES I FAMÍLIES

Fundación MAPFRE duu a terme el programa "Quan la fotografia és art", creat per proporcionar a joves i nens un senzill però sòlid conjunt de coneixements per:

- Reconèixer la naturalesa múltiple de la imatge fotogràfica (obra d'art, testimoni documental, memòria personal...).
- Descobrir i entendre n els conceptes bàsics per identificar i apreciar-ne els valors artístics.
- Emprar la fotografia com a eina per expressar –i compartir– emocions i idees.
- Proporcionar les nocions essencials per analitzar el sentit de les imatges i d aquesta manera poder procedir amb criteri a l hora d interpretar-les i generar-les.

El programa inclou visites-taller per a escoles i famílies, com també continguts descarregables en línia per familiaritzar-se fàcilment, a l'aula o a casa, amb els conceptes que permeten entendre i, sobretot, gaudir de la fotografia.

XARXES SOCIALS

<https://kbr.fundacionmapfre.org/>

@KBrfmapfre

@KBrfmapfre

facebook.com/fundacionmapfrecultura

INFORMACIÓ PRÀCTICA

Centre de Fotografia KBr
Avinguda del Litoral, núm. 30 - 08005 Barcelona
Telèfon: +34 93 272 31 80
infokbr@fundacionmapfre.org

HORARI GENERAL

Fins al 31 de març 31 de març
Dilluns (excepte festius): tancat.
De dimarts a diumenge (i festius): de les 11 a les 19 h.
Darrer accés: 30 minuts abans del tancament.

1 d'abril - 30 de setembre
Dilluns (excepte festius): tancat.
De dimarts a diumenge (i festius): de les 11 a les 20 h.
Darrer accés: 30 minuts abans del tancament.
La sala es comença a desocupar 10 minuts abans del tancament.

AUDIOGUIES:

Disponibles en castellà, anglès i català. Format en línia, accessible amb el mòbil.
Disponible també en dispositiu auditiu, qu'es pot obtenir a la sala (segons disponibilitat).